

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-107>

INDIVIDUAL ASPECTS OF LEGAL REGULATION OF THE PROTECTION OF MINORS' PROPERTY RIGHTS

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Mykhailiuk M. I.

*Postgraduate Student at the Department
of Law and Public Administration,
King Danylo University
Ivano-Frankivsk, Ukraine
ORCID ID: 0009-0009-4205-4246*

Михайлюк М. І.

*аспірант кафедри права та
публічного управління
ЗВО «Університет Короля Данила»
м. Івано-Франківськ, Україна
ORCID ID: 0009-0009-4205-4246*

Майнові права мають не тільки повнолітні, а й неповнолітні особи. У сучасних реаліях, неповнолітні особи визнаються рівноправними суб'єктами права. Однак майнові права неповнолітніх осіб відрізняються від таких самих прав повнолітніх фізичних осіб, оскільки неповнолітня особа через свою незахищеність, обумовлену повною або частковою фізичною, психічною, соціальною незрілістю, не може жити самостійно, сама себе забезпечувати, піклуватися про себе. Тому на батьків або осіб, які їх замінюють, покладається охорона, захист, а також певною мірою реалізація прав та інтересів неповнолітніх осіб, включаючи майнові. Можна стверджувати, що неповна дієздатність неповнолітніх осіб повинна заповнюватися (повністю або частково) дієздатністю повнолітніх осіб, які мають повну дієздатність.

У літературі зустрічається формулювання цілісності сприйняття прав неповнолітньої особи: «його правоздатність доповнюється дієздатністю батьків або її законного представника» [5].

Слід наголосити, що наразі питання, пов'язані з правовим захистом неповнолітніх осіб, є актуальними не лише на національному, а й на світовому рівні.

На жаль, останніми роками порушення прав неповнолітніх осіб стало особливо поширеним явищем. Ситуація, що склалася на теперішній час в Україні, викликає суттєве занепокоєння у керівництва держави і громадськості.

Захист інтересів неповнолітніх осіб необхідний через те, що вони можуть повною мірою набувати прав і використовувати правові засоби захисту цих прав.

Відповідно до статті 31 ЦК України: «фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років (малолітня особа), має право самостійно вчиняти

дрібні побутові правочини; правочин вважається дрібним побутовим, якщо він задовольняє побутові потреби особи, відповідає її фізичному, духовному чи соціальному розвитку та стосується предмета, який має невисоку вартість» [4]. Разом з тим, положеннями статті 32 ЦК України визначається: «обсяг цивільних майнових прав, крім правочинів, передбачених статтею 31 ЦК України, які має фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (неповнолітня особа)» [4].

У науковій літературі звертається увага на те, що: «особистість людини до досягнення нею повноліття (18 років) перебуває у процесі формування, вона ще не усвідомлює себе повноцінним суб'єктом правових відносин, своїх прав та обов'язків» [5].

Декларація прав дитини, розвиваючи положення Загальної декларації прав людини 1948 року [1] про те, що неповнолітній має право на особливу турботу та захист, проголошує: «дитина, зважаючи на її фізичну та розумову незрілість потребує спеціальної охорони та турботи, включаючи належний правовий захист до, і після народження» [2].

Особливе ставлення до дітей закріплюється й у Конвенції ООН з прав дитини 1989 року [3], відповідно до якої забезпечуються інтереси неповнолітніх осіб.

У цьому і проявляється специфіка участі неповнолітніх осіб у цивільних відносинах, які мають перебувати під особливим захистом Конституції України, міжнародних правових документів та національного законодавства. Такий захист забезпечується сім'єю, суспільством та державою. Зазначені суб'єкти правовідносин сприяють неповнолітнім особам у реалізації їхніх прав.

Неповнолітні особи є суб'єктами цивільного права та вступають у різні майнові відносини, які є предметом регулювання цивільного законодавства. Основи участі неповнолітніх осіб у майнових відносинах закладено саме у цивільному законодавстві, у якому визначаються поняття правоздатності, дієздатності, зокрема закріплюються види дієздатності та її особливості у неповнолітніх осіб.

Водночас правове регулювання деяких видів майнових відносин, загальні положення про які закріплюються у цивільному законодавстві, є більш складним, комплексним та потребує застосування нормативних актів різних галузей законодавства, цивільного, сімейного, земельного, житлового, тощо.

Тому у питаннях забезпечення та захисту майнових прав неповнолітніх осіб слід враховувати складну структуру законодавства, правильно застосовувати нормативно-правові акти України, зокрема, які регламентують правовідносини між неповнолітніми особами та

батьками (усиновлювачами) або піклувальниками, включаючи майнові права неповнолітніх осіб у сім'ї.

Неповнолітні особи є особливими суб'єктами володіння майновими правами; в силу своєї фізичної, психічної, соціальної незрілості вони переважно здійснюють свої права через своїх законних представників, які діють на користь неповнолітніх осіб. Майнові права неповнолітніх осіб забезпечують їх особисті немайнові права. Обсяг майнових прав неповнолітніх осіб залежить від обсягу їхньої дієздатності.

Різноманітне регулювання майнових прав неповнолітніх осіб викликає необхідність більш ретельної узгодженості та несуперечливості правових конструкцій у галузі майнових прав неповнолітніх осіб. Норми цивільного та сімейного законодавства не завжди досить чітко кореспондуються у сфері регулювання майнових прав неповнолітніх осіб, що вносить проблеми у механізм захисту цих прав.

Особливий статус неповнолітніх осіб як суб'єктів цивільного права визначає особливості цивільно-правового захисту їх майнових прав, включаючи встановлення додаткових гарантій [5].

Правовий захист майнових прав неповнолітньої особи входить в охорону даних прав, поряд із системою законодавства, політичними, соціально-економічними, організаційними, духовно-моральними заходами, гарантіями, що сприяють ефективній реалізації майнових прав, створенню та підтримці максимально сприятливих умов життя неповнолітніх осіб.

Таким чином, до структури інституту захисту майнових прав неповнолітніх осіб включається й інститут їхнього захисту у необхідних випадках органами державної влади, органами місцевого самоврядування, державними правоохоронними органами, громадськими організаціями, при цьому цей захист пов'язаний із відновленням порушеного права та відшкодуванням шкоди. Інститут захисту майнових прав неповнолітніх осіб має комплексний характер, оскільки складається з норм різних галузей права – цивільного, сімейного та інших.

Отже, під захистом майнових прав неповнолітніх осіб розуміється діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, громадських об'єднань, самої неповнолітньої особи, чий права порушені, яка спрямована на відновлення порушених чи оспорюваних прав, та відшкодування заподіяної шкоди.

До складу механізму захисту майнових прав неповнолітніх осіб включаються такі елементи, як: правові норми, що закріплюють способи захисту та регулюють інші відносини, пов'язані із захистом майнових прав неповнолітніх осіб; правовідносини, у межах яких

реалізуються методи захисту майнових прав неповнолітніх осіб; акти реалізації майнових прав неповнолітніх осіб, створені задля припинення дій, які порушують ці права чи відновлення порушених прав; нормативно-правові акти, спрямовані на відновлення порушених майнових прав неповнолітніх осіб або припинення дій, що порушують ці права; реальне відновлення порушених майнових прав неповнолітніх осіб.

Література:

1. Всезагальна декларація прав людини: прийнята на третій сесії Генеральної Асамблеї ООН резолюцією 217 А (III) від 10.12.1948 р. (Конвенція про право, що застосовується до режимів власності подружжя (Гаага, 14.10.1978 р.) // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Декларація прав дитини. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року № 1386 (XIV) // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text
3. Задорожній О.В.. Конвенція про права дитини 1989 // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. /Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. К: Знання України, 2004. Т.1. 760 с.
4. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред Є.О. Харитонова. Норма права, 2023. 1424 с.
5. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.